College voor de Rechten van de Mens

Eerste Kamer der Staten-Generaal
Commissie voor Immigratie & Asiel
Postbus 20017
2500 EA Den Haag

Per e-mail: postbus@eerstekamer.nl

Postbus 16001
3500 DA Utrecht

Bezoekadres:
Kleinesingel 1-3
3572 CG Utrecht

030 888 38 88
info@mensenrechten.nl
www.mensenrechten.nl

Onderwerp
Brief amendement strafbaarstelling illegaliteit vreemdelingen

Uw brief van
.

Uw kenmerk

Datum
28 augustus 2025

Ons kenmerk
2025/062/VZ/BO

Geacht leden van de commissie immigratie & asiel,

Op 9 september bespreekt u de verdere procedure en stand van zaken rond de Asielnoodmaatregelenwet en de Wet invoering tweestatusstelsel. Eén van de maatregelen is een voorgestelde wijziging van artikel 108 Vreemdelingenwet (toevoeging artikel 108a). Het voorstel is geïntroduceerd via een amendement dat de Tweede Kamer op 25 juni 2025 heeft aangenomen.[1] Het voorstel houdt de strafbaarstelling van niet-rechtmatig verblijf van meerderjarige vreemdelingen in. Bovendien is voorgesteld dat personen of organisaties die illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen 'helpen onder te duiken' eveneens strafbaar zullen zijn. Het College voor de Rechten van de Mens (hierna: het College) maakt zich grote zorgen over de voorgenomen strafbaarstelling. Strafbaarstelling van niet-rechtmatig verblijf kan leiden tot ernstige inbreuken op mensenrechten van de vreemdelingen die het treft en hun gezinsleden, alsmede van mensen die hen bijstaan. Ook maakt het College zich zorgen over de zorgvuldigheid van het proces van wetgeving. Hieronder licht het College zijn positie toe.

Strafbaarstelling heeft ernstige gevolgen voor mensenrechten

Veel maatschappelijke organisaties hebben al gewezen op de ernstige gevolgen die strafbaarstelling van niet-rechtmatig verblijf kan hebben.[2]

---

[1] *Kamerstukken II,* 2024/25, 36704, nr. 44.
[2] Zie bijvoorbeeld het Bondgenootschap Stop de asielwetten, waarbij zich inmiddels ruim 75 organisaties hebben aangesloten.

Het College heeft in 2013 onderzoek gedaan naar en advies uitgebracht over de gevolgen van strafbaarstelling van illegaal verblijf bij een eerder wetsvoorstel.[3] Uit angst voor arrestatie en vrijheidsbeneming bestaat een grote kans dat mensen die niet rechtmatig in Nederland verblijven en al tot de meest kwetsbare groepen in onze samenleving behoren, geen medische hulp zoeken, hun kinderen niet naar school laten gaan en zich niet tot instanties durven te wenden als zij slachtoffer zijn of dreigen te worden van geweld, uitbuiting of mensenhandel. Hun situatie zal nog veel kwetsbaarder worden als zij vanwege niet-rechtmatig verblijf strafbaar zijn. Met andere woorden, basale mensenrechten, waaronder het recht op gezondheid, het recht op onderwijs, het recht op geestelijke en lichamelijke integriteit en het recht op bescherming van de menselijke waardigheid komen ernstig in de knel. Dit is niet alleen problematisch voor degenen die het rechtstreeks treft. De Inspectie J&V, IGJ en de Inspectie voor het Onderwijs wijzen er in een gezamenlijke brief op dat strafbaarstelling gevolgen heeft voor de toegang tot hulpstructuren, zoals het doen van aangifte of toegang tot zorg en ondersteuning. Zij wijzen er daarnaast op dat strafbaarstelling ook bredere maatschappelijke risico's meebrengt voor onder meer de veiligheid, leefbaarheid en volksgezondheid.[4] De KNMG wijst erop dat artsen en andere zorgverleners 'klem kunnen komen te zitten tussen enerzijds hun professionele verplichtingen en anderzijds het risico om strafrechtelijk vervolgd te worden'.[5] Dat is onaanvaardbaar, aldus de KNMG.

Ook de voorgenomen strafbaarstelling van mensen die vreemdelingen met niet-rechtmatig verblijf helpen zal ernstige gevolgen hebben voor mensenrechten. Het verbieden van hulp in de vorm van onderdak, zorg, eten en drinken, en andere vormen van hulp om te voorzien in basale behoeften zal ertoe leiden dat de situatie van mensen in een kwetsbare situatie ver onder het recht op een menswaardig bestaan zal komen. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens benadrukt het belang van solidariteit voor de bescherming van de menselijke waardigheid. Dat degenen die deze humanitaire hulp verlenen strafbaar zullen zijn, is ook een aantasting van hun menselijke waardigheid, omdat het hun wordt verboden solidair te zijn met mensen in een kwetsbare situatie en hen te helpen.

---

[3] Over de risico's van strafbaarstelling van illegaal verblijf publiceerde het College in 2013 een advies, zie College voor de Rechten van de Mens, 14 maart 2013, *Advies strafbaarstelling illegaal verblijf,* Advies 2013/03.
[4] Inspectie J&V, 16 juli 2025, *Strafbaarstelling niet-rechtmatig verblijf en hulp aan onrechtmatig verblijvende vreemdelingen.*
[5] KNMG, 9 juli 2025, *Strafbaarstelling hulp aan mensen zonder verblijfsvergunning – gevolgen voor medische zorgverlening,* www.knmg.nl

Geen raadpleging deskundigen, belanghebbenden en uitvoeringsorganisaties

Door het amendement is het Wetsvoorstel Asielnoodmaatregelenwet substantieel gewijzigd. Een wijziging met grote impact op mensenrechten vergt een nadere advisering van de Raad van State. Ook uitvoeringsorganisaties en belangenorganisaties zouden in de gelegenheid gesteld moeten worden hun zienswijzen in te brengen. De Raad van State is weliswaar om een spoedadvies gevraagd, maar slechts voor een onderdeel van de voorgestelde wijziging en pas nadat deze wijziging al via een amendement is aangenomen door de Tweede Kamer. In zijn adviezen over de Wet invoering tweestatusstelsel en de Asielnoodmaatregelenwet concludeerde de Raad van State dat de voorbereiding van deze wetten onzorgvuldig is geweest.[6] In juli 2025 sprak de Europese Commissie in het jaarlijkse rapport over de rechtsstaat in Nederland haar ernstige bezorgdheid uit over tekortkomingen in Nederland bij de raadpleging van belanghebbenden over het wetgevingspakket op het gebied van asiel en migratie met belangrijke juridische en sociale gevolgen.[7] Ook het College heeft over de procedurele gebreken eerder zijn zorgen uitgesproken, omdat die kunnen leiden tot uitholling van rechtsstatelijke en mensenrechtelijke normen.[8] Een brede en openbare consultatie is een belangrijke manier voor participatie van belanghebbenden in de totstandkoming van wetgeving en stelt de Tweede en de Eerste Kamer beter in staat hun taak in het wetgevingsproces te vervullen.

Inhoud en gevolgen van de voorgestelde wijziging zijn onduidelijk

De voorgestelde wetswijziging is voorzien van een zeer summiere toelichting. Deze stelt dat strafbaarstelling van niet-rechtmatig verblijf, illegale komst naar en illegaal verblijf in Nederland bestrijdt en voorkomt. Voor deze stelling is geen onderbouwing gegeven. Het is dan ook niet aangetoond dat deze ingrijpende maatregel doeltreffend zal zijn. Ook is onduidelijk welke vormen van hulp aan mensen die niet-rechtmatig in Nederland verblijven strafbaar zullen zijn. Evenmin is duidelijk welke gevolgen het voorstel zal hebben voor wetshandhavers. De politie maakt zich zorgen over de uitvoerbaarheid, reikwijdte en de effectiviteit van deze maatregel. Indien het bieden van hulp strafbaar wordt, voorziet de politie grote gevolgen voor de openbare orde, met name door maatschappelijke onrust. De politie acht dit onwenselijk en naar verwachting ook onuitvoerbaar.[9]

---

[6] Raad van State, 20 december 2024, *Wet invoering tweestatusstelsel,* Advies W03.24.00362/II en Raad van State, 20 december 2024, *Asielnoodmaatregelenwet,* Advies W03.24.00364/II.

[7] Europese Commissie, *Verslag over de rechtsstaat 2025. Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland,* Brussel: Europese Commissie 2025, p. 19.

[8] College voor de Rechten van de Mens, 17 december 2024, *Inbreng commissiedebat vreemdelingen- en asielbeleid*.

[9] Eerste reactie politie op instemming Tweede Kamer met ANMW, 5 juli 2025, via www.politie.nl

Strafbaarstelling kan niet los van andere maatregelen worden bezien

In de afgelopen periode zijn op het terrein van asiel en migratie verschillende maatregelen voorgesteld die elkaar zullen beïnvloeden, maar die niet in samenhang worden behandeld. Bovendien is onvoldoende duidelijk hoe de wetten zich verhouden tot het EU Asiel- en Migratiepact.
Daardoor krijgt de Eerste Kamer onvoldoende zicht op de gevolgen die alle maatregelen gezamenlijk hebben op de asielketen en op de mensenrechten van betrokkenen. Dat staat een zorgvuldige beoordeling van de voorgestelde maatregelen in de weg. De Raad van State was ook op dit punt kritisch in zijn adviezen over de wetsvoorstellen.[10]

Het College adviseerde de Tweede Kamer al eerder over de Asielnoodmaatregelenwet en de Wet Tweestatusstelsel.[11] Het wees op de grote risico's op de schendingen van mensenrechten die deze wetten tot gevolg kunnen hebben, waaronder het recht op non-refoulement, effectieve rechtsbescherming, bescherming van het gezinsleven en menswaardige opvang. Voor uw informatie stuurt het College zijn brief van 24 juni 2025 als bijlage mee, waar het nader op deze aspecten is ingegaan. Daarbovenop komt nu nog de strafbaarstelling van illegaal verblijf, dat als onderdeel is toegevoegd aan de Asielnoodmaatregelenwet, met verdere risico's op inbreuken op de rechten van de mens, zoals het recht op gezondheid, het recht op onderwijs, het recht op geestelijke en lichamelijke integriteit en het recht op bescherming van de menselijke waardigheid.

Conclusie

Het toegevoegde amendement over de strafbaarstelling van illegaal verblijf zal er, indien het wet wordt, voor zorgen dat de situatie van mensen in de meest kwetsbare situatie onder het recht op een menswaardig bestaan zal komen. Daar komt bij dat de aanname dat strafbaarstelling tot een daling van illegaal verblijf zal leiden, niet is onderbouwd. Het proces waarmee dit voorstel bij uw Kamer is gekomen, voldoet niet aan de eisen van zorgvuldige wetgeving. De meest betrokken organisaties zijn niet geraadpleegd, de precieze reikwijdte en te verwachte gevolgen zijn onduidelijk. Bovendien is niet te overzien en niet in kaart gebracht wat de gevolgen van alle voorliggende asielmaatregelen zijn. Vanwege de grote risico's voor de mensenrechten en de onzorgvuldigheid van de gevolgde procedure, adviseert het College uw Kamer dan ook om de nu voorliggende asielwetten, inclusief het voorstel strafbaarstelling illegaliteit, in de huidige vorm niet te behandelen, of ten minste de behandeling op te schorten en deze vervolgens te bezien in samenhang met de uitvoerings- en implementatiewet van het EU Asiel- en Migratiepact.

---

[10] Raad van State (noot 6).
[11] College voor de Rechten van de Mens, 25 juni 2025, *Inbreng plenair debat asielnoodmaatregelenwet en Wet invoering tweestatusstelsel.*

College voor
de Rechten
van de Mens

Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot 5.1.2.e senior politiek adviseur, via 5.1.2.e @mensenrechten.nl.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Nico Schrijver
Interim voorzitter

Bijlage:
Brief. TK der Staten Generaal inbreng debat asielnoodmaatregelenwet invoering tweestatusstelsel

College voor
de Rechten
van de Mens

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Postbus 16001
3500 DA Utrecht

Bezoekadres:
Kleinesingel 1-3
3572 CG Utrecht

030 888 38 88
info@mensenrechten.nl
www.mensenrechten.nl

Onderwerp
Inbreng plenair debat asielnoodmaatregelenwet en Wet invoering tweestatusstelsel

Uw brief van
.

Uw kenmerk
-

Datum
24 juni 2025

Ons kenmerk
2025/045/VZ/EN

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Op donderdag 26 juni debatteert uw Kamer over de Asielnoodmaatregelenwet en waarschijnlijk ook de Wet invoering tweestatusstelsel. Het College voor de Rechten van de Mens (hierna: het College) maakt zich ernstige zorgen over deze voorgenomen wetgeving en adviseert om de wetten in de huidige vorm niet aan te nemen, of de behandeling van de wetsvoorstellen aan te houden totdat de wetten na het zomerreces samen met de uitvoerings-en implementatiewet van het EU Asiel- en Migratiepact (hierna; het Pact) kunnen worden behandeld. Ook in aangepaste vorm kunnen de wetten alleen de mensenrechtelijke toets doorstaan wanneer er voldoende zekerheid is over de integrale effecten van de aangepaste wetgeving op de uitvoering, en wanneer de bescherming van fundamentele mensenrechten gegarandeerd wordt. In het bijzonder maakt het College zich zorgen over de bescherming van het recht op non-refoulement, effectieve rechtsbescherming, respect voor het gezinsleven en menswaardige opvang.

Het College doet een dringend beroep op uw Kamer om:

- Mensenrechtenschendingen als gevolg van uitvoeringsproblematiek te voorkomen.
- Mensenrechtenschendingen als gevolg van te strenge vereisten voor gezinshereniging van mensen met subsidiaire bescherming te voorkomen.
- Ongelijke behandeling en willekeur te voorkomen als gevolg van het ontbreken van overgangsrecht.

Het College werkt deze punten hieronder verder uit. Hieraan voorafgaand maakt het College een aantal opmerkingen van algemene aard.

Oog voor effecten van maatregelen op mensenlevens
De maatregelen raken de levens van mensen die zich in een uiterst kwetsbare en afhankelijke positie bevinden. Wetgevingsprocessen vragen in dergelijke gevallen om extra zorgvuldigheid. Het College constateert dat er geen brede en openbare consultatie heeft plaats gevonden, en dat de adviezen van de Raad van State over de mensenrechtelijke risico's niet opgevolgd zijn. Ook heeft het College, het nationale mensenrechteninstituut, in tegenstelling tot hetgeen tijdens de schriftelijke behandeling is gesuggereerd, op geen enkel moment over de wetsvoorstellen kunnen adviseren.[1]

Het College doet een beroep op uw Kamer om ervoor te zorgen dat de rechtsstaat voor mensen die vluchten voor vervolging, oorlog en geweld geen gebroken belofte wordt, en te beoordelen of de bewezen nadelige effecten van de maatregelen op mensenlevens in verhouding staan tot het doel om 'het strengst mogelijke asielbeleid' te voeren.

1. Mensenrechtenschendingen als gevolg van een verder vastlopende asielketen

In vrijwel alle adviezen die zijn uitgebracht, onder andere door de Raad van State, de Nationale ombudsman, de Adviesraad Migratie en de Inspectie Justitie en Veiligheid, wordt gewaarschuwd voor de druk die de wetsvoorstellen leggen op de Immigratie en Naturalisatiedienst en de rechtspraak.[2] De Raad voor de Rechtspraak heeft meermaals gewaarschuwd voor langere doorlooptijden als gevolg van de combinatie aan maatregelen. Als gevolg van de maatregelen neemt - bij gelijkblijvende aantallen asielaanvragen - de werkdruk in de keten naar verwachting dusdanig toe dat dit ernstige risico's voor de bescherming van fundamentele rechten met zich meebrengt.[3]

Het College constateert dat de door de adviesorganen geuite zorgen niet zijn weggenomen. De wetten zijn niet aangepast en de ministers Van Weel en Keijzer hebben, in het nader rapport en tijdens de schriftelijke behandeling, onvoldoende zekerheid kunnen bieden over de te verwachten integrale effecten van de maatregelen. De keuze is gemaakt om geen uitvoeringstoetsen te verrichten dan wel de uitkomst hiervan niet af te wachten. Adviezen om de wetten te bezien in onderlinge samenhang met het EU Asiel- en Migratiepact zijn niet opgevolgd. De aanname dat mensenrechtenschendingen voorkomen worden door een drastische daling van het aantal asielaanvragen, is onvoldoende onderbouwd.

---

[1] Nota naar aanleiding van het verslag (Wet invoering tweestatusstelsel), p.9; Nota naar aanleiding van het verslag (Asielnoodmaatregelenwet), p.60.
[2] Zo wordt geschat dat voor de uitvoering van de het tweestatusstelsel, inclusief de aanvullende voorwaarden voor nareis, tussen de 320 en 479 extra fte nodig gaan zijn bij de IND.
[3] Het recht op non-refoulement, het recht op respect voor het gezinsleven en het recht op effectieve rechtsbescherming zijn rechten die hierdoor (verder) onder druk komen te staan. Als gevolg van langere doorlooptijden bij de IND en de rechtspraak blijven mensen die asiel aan hebben gevraagd langer afhankelijk van de asielopvang. De kwaliteit van de opvang zal door een oplopend tekort aan opvangplakken nog verder achteruitgaan.

Vanwege de **grote risico's voor de mensenrechten door extra druk op de asielketen**, adviseert het College uw Kamer om niet met de wetsvoorstellen in te stemmen**, of de behandeling van de wetsvoorstellen aan te houden** totdat de wetten na het zomerreces samen met de uitvoerings-en implementatiewet van het EU Asiel- en Migratiepact (hierna; het Pact) kunnen worden behandeld. Uw Kamer kan zo beter beoordelen wat de gevolgen van het Pact zijn voor de uitvoering, welke van deze gevolgen op dwingende wijze voortvloeien uit het Pact en waar keuzes kunnen worden gemaakt. Op deze wijze kunnen de risico's voor mensenrechten worden geminimaliseerd.

2. De aanvullende nareisvoorwaarden en het recht op respect voor gezinsleven

Na invoering van de Wet tweestatusstelsel kunnen mensen die gevlucht zijn voor de algemene veiligheidssituatie in hun land van herkomst zich alleen met hun gezinsleden herenigen wanneer zij zelf reeds over (zelfstandige) huisvesting en over voldoende en duurzaam inkomen beschikken, en twee jaar gewacht hebben. Deze vereisten worden niet gesteld aan mensen die een asielvergunning op individuele gronden hebben.

Tijdens de schriftelijke behandeling van de Wet invoering tweestatusstelsel zijn in uw Kamer zorgen geuit over de verenigbaarheid van deze aanvullende voorwaarden voor nareis, met het recht op respect voor gezinsleven (artikel 8 Europees verdrag voor de rechten van de mens, hierna: EVRM), al dan niet in combinatie met het discriminatieverbod (artikel 14 EVRM). Deze zorgen zijn in de beantwoording van de door uw Kamer gestelde vragen onvoldoende geadresseerd.

Volgens minister Keijzer vormen de aanvullende eisen voor nareis geen risico voor de bescherming van de eenheid van het gezin, omdat er steeds een individuele toets aan artikel 8 EVRM zal worden verricht. Tegelijkertijd maakt de minister duidelijk dat de aanvullende voorwaarden bedoeld zijn als 'een restrictief toelatingskader'; om die reden wordt er geen tijdslimiet of hardheidsclausule gehanteerd, en wordt de wachttermijn onverkort toegepast op alleenstaande minderjarigen met subsidiaire bescherming. Daarnaast spreekt de minister de verwachting uit dat méér dan 90% van de aanvragen zal worden afgewezen door de combinatie van voorwaarden. Zij acht het 'niet uitgesloten' dat in individuele gevallen alsnog een verblijfsvergunning wordt verleend. Dit getuigt van een voornemen tot zeer strikte toepassing van de aanvullende eisen.

In het onderstaande kader schetst het College de toetsingscriteria op basis van verschillende uitspraken van het EHRM waar nareisvoorwaarden aan moeten voldoen.

Kader: relevante toetsingscriteria voor aanvullende voorwaarden voor nareis

- Mensen moeten hun recht op gezinsleven kunnen verwezenlijken op een manier die niet enkel theoretisch, maar **praktisch en effectief** is.[4]
- Aan de **belangen van kinderen moet cruciale waarde** worden gehecht. Deze belangen moeten **centraal staan** in de overwegingen.[5]
- Wanneer er geen mogelijkheid is (een 'objectieve belemmering'), om gezinsleven in een ander land dan Nederland uit te oefenen, moet het binnen een **redelijke termijn** mogelijk zijn om in Nederland gezamenlijk gezinsleven te genieten.
- Dit geldt met name wanneer het uitblijven van gezinshereniging ervoor zorgt dat gezinsleden voor wie **samenwonen essentieel** is, dat niet kunnen doen.[6]
- **Drie jaar gescheiden van elkaar moeten leven** (in moeilijke omstandigheden), is volgens het Hof naar iedere standaard **een lange periode.**[7]
- Zeker als daarbij in ogenschouw wordt genomen dat de scheiding tussen gezinsleden in de praktijk langer duurt; tijdens de vlucht, tijdens de asielaanvraag, en - nadat aan de maatregel is voldaan - de periode die nodig is om de aanvraag af te handelen.
- De procedure voor gezinshereniging moet dan ook flexibel, snel en effectief zijn.[8]
- Een wachttermijn van twee jaar ziet het Hof niet op voorhand als problematisch.[9]
- Na deze twee jaar dient aan het bestaan van een objectieve belemmering om samen te kunnen wonen in een ander land steeds meer gewicht toegekend te worden.[10]
- Een strikte wachttermijn van drie jaar, is niet in overeenstemming met artikel 8 EVRM.
- Maatregelen die afhankelijk zijn van het handelen van de persoon met subsidiaire bescherming (zoals een inkomens- en huisvestingseis) mogen niet meer vergen **dan wat redelijkerwijs van iemand verwacht kan worden in de gegeven omstandigheden**.[11]
- Wanneer mensen met subsidiaire bescherming zich in een soortgelijke situatie bevinden als mensen met een asielstatus op grond van het VN-Vluchtelingenverdrag, dient er een objectieve rechtvaardiging te zijn voor ongelijke behandeling.
- Deze ongelijke behandeling moet een legitiem doel nastreven, en noodzakelijk en proportioneel zijn.
- Voor de vraag of er sprake is van een soortgelijke situatie is de vraag of er sprake is van een voortdurende objectieve belemmering om gezinsleven in een ander land te genieten cruciaal.[12]

[4] EHRM 20 oktober 2022, 22105/18 (M.T.e.a. t. Zweden), para 58.
[5] B.F. tegen Zwitserland, para. 119.
[6] EHRM 20 oktober 2022, 22105/18 (M.T.e.a. t. Zweden, para. 81.
[7] Ibid, para. 67.
[8] EHRM van 10 juli 2014, Tanda-Muzinga t. Frankrijk; EHRM 9 juli 2021, 6697/18 (M.A. t. Denemarken);
[9] EHRM 20 oktober 2022, 22105/18 (M.T.e.a. t. Zweden), para 58.
[10] EHRM 9 juli 2021, 6697/18 (M.A. t. Denemarken).
[11] EHRM 4 juli 2023, 13258/18 (B.F.e.a. t. Zwitserland), para. 107 en para 129.
[12] EHRM 20 oktober 2022, 22105/18 (M.T.e.a. t. Zweden), para. 106.

In ogenschouw dient te worden genomen hoe lang gezinsleden daadwerkelijk van elkaar gescheiden moeten leven. Wanneer mensen een algemene situatie van oorlog en geweld ontvluchten, betekent dat niet automatisch dat hun behoefte aan bescherming meer tijdelijk van aard is dan die van mensen die vluchten vanwege individuele vervolging. Conflicten en de desastreuze humanitaire gevolgen slepen vaak jaren voort, waardoor objectieve belemmeringen om gezinsleven in het land van herkomst te genieten vaak langdurig van aard zijn. Dit blijkt ook uit het feit dat intrekking van asielvergunningen vanwege veranderde algemene omstandigheden niet veelvuldig aan de orde is.[13] Omdat beide groepen vluchtelingen te maken hebben met objectieve belemmeringen om gezinsleven in het land van herkomst te genieten, ontbreekt ten onrechte een rechtvaardiging voor de ongelijke behandeling.

Een wachttermijn van twee jaar hoeft - in tegenstelling tot een strikt toegepaste wachttermijn van drie jaar - geen strijd met artikel 8 EVRM op te leveren. Echter, gezien de huidige doorlooptijden bij de IND leidt deze wachttijd tot onacceptabele lange periodes van gescheiden gezinsleven, met name wanneer (alleenstaande) kinderen betrokken zijn.

Het vereiste dat iemand zelfstandig in de huisvesting voorziet vergt meer van mensen met subsidiaire bescherming dan redelijkerwijs van hen gevraagd kan worden. Zij hebben over het algemeen niet de middelen om een reële kans te maken op de huidige woon- en huurmarkt. Bovendien werkt dit vereiste kwetsbare woonomstandigheden in de hand, die kinderen disproportioneel zullen raken.

Ook een inkomenseis - die op strikte wijze om een duurzaam en voldoende hoog inkomen vraagt - gaat voorbij aan de specifieke situatie waarin mensen met subsidiaire bescherming zich in bevinden. Vaak hebben zij te maken met trauma's als gevolg van gebeurtenissen in het land van herkomst en tijdens de vlucht. Mensen met een subsidiaire status zijn inburgeringsplichtig, waardoor zij veel tijd kwijt zijn aan het leren van de Nederlandse taal. Ook volgen velen van hen een studie zodat zij kunnen integreren in de Nederlandse arbeidsmarkt. Daarnaast hebben zij vaak flexibele en onzekere arbeidscontracten.

Voorkomen dient de worden dat deze vereisten op zichzelf staand, of in combinatie, leiden tot de omstandigheid dat gezinshereniging drie jaar lang buiten het bereik van de meeste mensen met subsidiaire bescherming ligt, ondanks dat zij alles doen wat redelijkerwijs van hen gevergd kan worden. Op dat moment is er namelijk sprake van een *de facto* wachttijd van drie jaar.

[13] Nota naar aanleiding van het verslag (Asielnoodmaatregelenwet), p.98.

Het College adviseert uw Kamer **om niet in te stemmen met de aanvullende voorwaarden voor nareis, of de behandeling van het wetsvoorstel aan te houden** totdat verzekerd wordt dat eventuele aanvullende eisen voldoen aan de rechten van de mens. Dit betekent onder meer dat voldoende rekening wordt gehouden met de huidige lange beslistermijnen en de omstandigheden waarin mensen met subsidiaire bescherming verkeren waardoor zij ondanks redelijke inspanningen niet aan de inkomens- en huisvestingsvereisten kunnen voldoen.

3. Het ontbreken van overgangsrecht

Het ontbreken van overgangsrecht leidt met name in de context van de aanvullende nareisvoorwaarden tot een gebrek aan effectieve rechtsbescherming, rechtsonzekerheid en ongelijke behandeling.[14] Mensen met subsidiaire bescherming die een aanvraag voor nareis hebben ingediend, worden door de onmiddellijke werking van de wet ineens geconfronteerd met aanvullende nareisvereisten. Zij hebben de beslissing van de IND om geen vluchtelingenstatus op individuele gronden toe te kennen echter niet aan een rechter voor kunnen leggen vanwege een gebrek aan procesbelang. Ook konden zij voor het indienen van de aanvraag niet weten dat zij aan deze vereisten moeten voldoen. Daarnaast bestaat een risico op willekeurige behandeling ten opzichte van mensen die op hetzelfde moment een aanvraag hebben ingediend, maar een beslissing van de IND hebben ontvangen voordat de wet in werking trad.

Het College adviseert uw Kamer om waar nodig **zorg te dragen voor overgangsrecht** dat in lijn is met de beginselen van effectieve rechtsbescherming, rechtszekerheid en gelijke behandeling.

Tot slot: de noodzaak van een weerbare asielketen

Tot slot roept het College in herinnering dat de huidige problemen in de asielketen niet te wijten zijn aan hoge aantallen asielaanvragen, maar aan beleid dat onvoldoende gericht is op structurele investeringen in de asielketen zodat deze toegerust is op een fluctuerend aantal aanvragen. De voorliggende wetten zijn een voortzetting van dit beleid en maken de asielketen kwetsbaar in plaats van weerbaar; de bescherming van mensenrechten komt ernstig in het geding wanneer de door de ministers verwachte daling van asielaanvragen uitblijft.

[14] Zie ook de reactie van de Commissie Meijers op wetsvoorstellen Asielnoodmaatregelenwet en Tweestatusstelsel, p.27-28.

Het aantal asielaanvragen dat wordt ingediend wordt voornamelijk beïnvloed door situaties van vervolging, oorlog en geweld in landen van herkomst. Mede gezien de huidige stand van zaken in Oekraïne en in het Midden-Oosten is het van cruciaal belang om rekening te houden met de mogelijkheid dat hierdoor meer mensen gedwongen worden om bescherming te zoeken, ook in Nederland.

Met vriendelijke groet,

Nico Schrijver
Interim voorzitter